

ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" ในนิยายสงครามและบทละครญี่ปุ่น

นางสาวกณภัทร รื่นภิรมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IMAGES OF THE FEMALE CHARACTER "TOMOE GOZEN" IN JAPANESE WAR TALES AND DRAMA

Miss Kanapat Ruenpirom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Japanese Language and Literature

Department of Eastern Language

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501093

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" ในนิยายสงคราม
และบทละครญี่ปุ่น

โดย

นางสาวกณภัทร รื่นภิรมย์

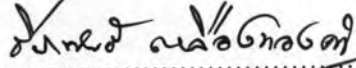
สาขาวิชา

ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น

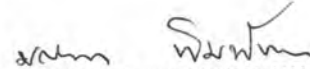
อาจารย์ที่ปรึกษา

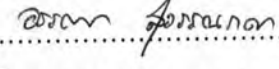
อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

 ..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์มณฑา พิมพ์ทอง)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ)

กณภัทร รื่นภิรมย์ : ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" ในนิยายสงครามและบทละครญี่ปุ่น. (IMAGES OF THE FEMALE CHARACTER "TOMOE GOZEN" IN JAPANESE WAR TALES AND DRAMA) อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร.อรรธยา สุวรรณระดา, 208 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" โดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบจากนิยายสงคราม 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง "เซะอิเกะโมะโนะงะตะริ" และเรื่อง "เก็มเปะอิเซอิซุอิ" ในสมัยคัมภีร์ กับบทละครญี่ปุ่น 2 เรื่อง ได้แก่ บทละครโนเรื่อง "โทะโมะเอะ" ในสมัยมุโระมะชิ และบทละครโจริเรื่อง "ฮิระงะนะเซอิซุอิ" ในสมัยเอโดะ รวมทั้งได้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" กับปัจจัยในเชิงสังคมตามสถานภาพสตรีในชนชั้นนักรบ

จากผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" มีลักษณะที่เป็นจุดร่วมดังนี้

1. รูปลักษณ์ภายนอก : การแต่งกายชุดเกราะพร้อมทั้งอาวุธและพาหนะม้า
2. ความสามารถ : ฝีมือการรบเป็นเลิศ
3. สถานภาพ : นักรบสตรีผู้มีบทบาทปกป้องผู้เป็นนาย
4. ลักษณะนิสัย : ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและจงรักภักดี

ด้านความแตกต่างพบว่าภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" แตกต่างไปตามรูปแบบของงานวรรณกรรมและสมัยของงานวรรณกรรมดังจะสรุปได้ดังนี้

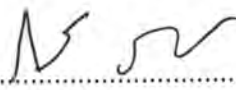
รูปแบบของนิยายสงครามจะเน้นการบรรยายรูปลักษณ์ภายนอก ในขณะที่บทละครจะเน้นการบรรยายความรู้สึกภายในจิตใจของตัวละคร นอกจากนี้รูปแบบเฉพาะของบทละครแต่ละเรื่องยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะในด้านลักษณะนิสัย บทบาทตามสถานภาพนักรบ การใช้วิธีการต่อสู้

รูปแบบสังคมแบบปิดล้าสมัยโดยตั้งแต่สมัยคัมภีร์ตอนปลายถึงสมัยเอโดะได้ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ของภรรยาและมารดาเพิ่มเติมขึ้นมา เป็นต้น

ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนญี่ปุ่นที่มีต่อสตรีในอุดมคติในสมัยสงครามที่เปี่ยมไปด้วยความสามารถทางการรบพร้อมทั้งบทบาทในฐานะภรรยาและมารดาที่ดี อีกทั้งยังมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถขึ้นหักท้วงกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างสง่างาม

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

อ.อรรธยา สุวรรณระดา

478 02499 22 : MAJOR JAPANESE LANGUAGE AND LITERATURE

KEY WORD: TOMOE GOZEN / JAPANESE FEMALE WARRIOR / WAR TALE / DRAMA / STATUS OF FEMALE

KANAPAT RUENPIROM : IMAGES OF THE FEMALE CHARACTER "TOMOE GOZEN" IN JAPANESE WAR TALES AND DRAMA. THESIS ADVISOR : ATTAYA SUWANRADA, Ph.D., 208 pp.

Tomoe Gozen is a notable image of female warrior in Kamakura period. The era of war motivate her to become a brave female warrior. The purpose of this thesis is to study the images of the female character "Tomoe Gozen" by analysis and comparison from two war tales in Kamakura period, namely, "Heikemonogatari" and "Gempeiseisuiki", and two dramas, namely, Tomoe Noh Drama in Muromachi period and Hiraganaseisuiki Joururi Drama in Edo period. In addition, analyze image of "Tomoe Gozen" compared with women status in term of society in warrior class.

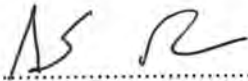
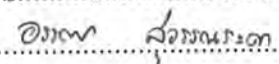
The main findings of image of Tomoe Gozen are :

1. Appearance : Wearing armour, holding arms and riding horse
2. Ability : Able to fight as men warrior in the battle
3. Status : Female warrior fight with enemies to protect master
4. Character : Brave and loyalty

However, there are differences in character depending on pattern of literature and period of literature. War Tales focus on the explanation of appearance, on the other hand, drama focus on the explanation of feeling. Moreover, each drama has particular style which leads to changing in character, role of warrior and way of battle. In addition to the character of warrior, patriarchal ideology which was from late Kamakura period to Edo period, caused Tomoe's image was changed to be wife and mother.

The study reveals that image of Tomoe Gozen reflected the expectation of people toward ideal female in the period of war that women had to fight the enemies as well as playing the role of a good wife and a good mother. Tomoe Gozen represented vigorous mind make her elegantly stand among the social change in Japan.

Department : Eastern Languages
Field of study : Japanese Language
and Literature

Student's signature.....
Advisor's signature.....

Academic year 2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่อาจสำเร็จได้หากขาดความอนุเคราะห์จากอ.ดร.อรรถยา สุวรรณระดาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีโบราณญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวทางการวิเคราะห์ตีความนัยยะที่ปรากฏในวรรณคดีโบราณในขณะที่กำลังศึกษาอยู่นอกจากนี้อาจารย์ยังได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ตรวจแก้ไขตั้งแต่การแปลภาษาญี่ปุ่นโบราณในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง เสนอแนะแนวทางการตีความ แนะนำเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างมาก รวมทั้งยังได้ให้กำลังใจและคำแนะนำด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความขอบคุณแก่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาลที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำต่างๆเกี่ยวกับบทละครโนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณศาสตราจารย์มิกะมิ ทะตะมิ ศาสตราจารย์เซะกิ่งุจิ ทะตะโอะ ศาสตราจารย์ฮิโตะรุทิกิที่ได้ให้คำแนะนำและอนุเคราะห์ด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคุณมัทนา จาตุรแสงไพโรจน์ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาช่วยสืบค้นเอกสารงานวิจัยในขณะที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ประเทศญี่ปุ่น

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์มณฑา พิมพ์ทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัลยาณี สีสสุวรรณผู้เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่ได้ให้ความเอาใจใส่ตลอดจนให้คำแนะนำต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคณาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม เพื่อนๆทุกคนและครอบครัวที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
แนวเหตุผล สมมติฐาน.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
วิธีการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	11
นิยามศัพท์.....	13
ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2. ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" จากนิยายสงคราม.....	22
เรื่องย่อ.....	22
วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะจากนิยายสงคราม.....	26
รูปลักษณะภายนอก.....	27
ความสามารถ.....	34
สถานภาพ.....	43
ลักษณะนิสัย.....	52
บทสรุปภาพลักษณ์ในนิยายสงคราม.....	60
วิเคราะห์ภาพลักษณ์ในเชิงสังคมสมัยคะมะกูระ.....	61
3. ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" จากบทละคร.....	71
เรื่องย่อ.....	71
วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะจากบทละคร.....	76

บทที่	
	รูปลักษณะภายนอก.....77
	ความสามารถ.....93
	สถานภาพ.....98
	ลักษณะนิสัย.....118
	บทสรุปภาพลักษณ์ในบทละคร.....128
	วิเคราะห์ภาพลักษณ์ในเชิงสังคมสมัยมุโรมะชิและเอโดะ.....130
4.	วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" จากนิยายสงครามเรื่อง เฮอิเกะโมะโนะงะตะริ เกมเปะอิเซอิซุอิกิ และบทละครโนเรื่องโทะโมะเอะ บทละครโจริ เรื่องอิระนะนะเซอิซุอิกิ.....146
	รูปลักษณะภายนอก.....146
	ความสามารถ.....157
	สถานภาพ.....164
	ลักษณะนิสัย.....176
	บทสรุปภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเซ็น" ในนิยายสงครามและ บทละคร.....183
	บทสรุปภาพลักษณ์ของโทะโมะเอะในเชิงสังคม.....186
5.	บทสรุป.....190
	รายการอ้างอิง.....193
	บรรณานุกรม.....195
	ภาคผนวก.....196
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....208

สารบัญตาราง

ตาราง

ณ

หน้า

1. ตารางเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเด็น"
จากนิยายสงคราม.....64
2. ตารางเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง "โทะโมะเอะ โกะเด็น"
จากบทละคร.....137
3. สรุปความแตกต่างของภาพลักษณ์ของ "โทะโมะเอะ โกะเด็น" จาก
นิยายสงครามเรื่อง"เฮะอิโทะโมะโนะงะตะริ" "เก็มเปะอิเซะอิซุอิกิ"และ
บทละครในเรื่อง "โทะโมะเอะ" บทละครโจริเรื่อง"ฮิระงะนะเซะอิซุอิกิ".....188